

VAN GOED NAAR BETER

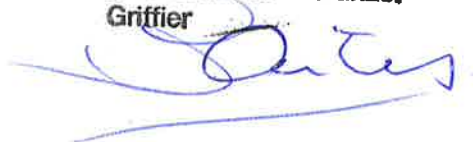
EVALUATIE REKENKAMERCOMMISSIE AA EN HUNZE

Verantwoording

Dit evaluatieonderzoek is in augustus en september 2009 uitgevoerd door Maarten Hoogstad in opdracht van de rekenkamercommissie Aa en Hunze. Maarten werkt voor het platform DeLokaleRekenkamer.nl dat onderdeel is van bestuurlijk onderzoeks- en adviesbureau Jacques Necker uit Utrecht.

Eindrapport

Behoort bij raadsbesluit nr. 19 d.d. 27-01-2010
namens de raad van de
gemeente Aa en Hunze,
Griffier

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	I
1 Waarom deze evaluatie?	3
2 Voldoen de uitgangspunten en randvoorwaarden?	5
3 Hoe werkt het gekozen model?	6
4 Hoe werkt de commissie samen met andere partijen?	7
5 Hoeveel impact heeft de rekenkamercommissie Aa en Hunze?	9
6 Hoe nu verder?	9
6.1 Conclusies	9
6.2 Aanbevelingen	10

1 WAAROM DEZE EVALUATIE?

Doelstelling

Sinds 2005 is de Rekenkamercommissie Aa en Hunze in functie. De commissie bestaat uit zeven leden, onder wie een externe voorzitter. De overige zes leden zijn raads- of commissielid. Binnenkort loopt de benoemingstermijn van de voorzitter af. In combinatie met de naderende raadsverkiezingen op 3 maart 2010 is het nu een geschikt moment om te evalueren. Met deze evaluatie wil de rekenkamercommissie kijken naar haar eigen functioneren, dit met als doel het functioneren van de rekenkamercommissie daar waar mogelijk te verbeteren.

Externe deskundigheid

De rekenkamercommissie had behoefte aan een onafhankelijk oordeel en objectieve gegevensverzameling. Om die reden heeft de commissie voor de uitvoering van een evaluatie opdracht verleend aan een extern bureau¹. De externe evaluatie borduurt voort op de interne evaluatie die de rekenkamercommissie in 2008 zelf heeft uitgevoerd. Waar de interne evaluatie met name een beeld gaf van de visie van de rekenkamercommissie op het eigen functioneren, ligt de nadruk in deze evaluatie bij de beleving van de gemeenteraad, het college van B&W en de ambtelijke organisatie.

Overdrachtsdocument

Op basis van de uitkomsten van de nu voorliggende evaluatie zijn door de externe adviseur conclusies en aanbevelingen geformuleerd. Deze conclusies en aanbevelingen zijn besproken met de Rekenkamercommissie Aa en Hunze. In een overdrachtsdocument zal de rekenkamercommissie reageren op deze conclusies en aanbevelingen en ze al dan niet overnemen. Dit overdrachtsdocument heeft als doel om de nieuwe raad te adviseren met betrekking tot de invulling van de rekenkamerfunctie in de volgende raadsperiode.

Leeswijzer

Hierna leest u de belangrijkste resultaten uit het evaluatieonderzoek. Per aspect leest u daarin de bevindingen van de adviseur. Vervolgens is door de adviseur duiding gegeven aan deze resultaten in de paragraaf *conclusies*. Tot slot zijn enkele aanbevelingen voor de nabije toekomst geformuleerd.

¹ De gegevens voor deze evaluatie zijn verkregen door het bestuderen van enkele relevante documenten, het uitzetten van een digitale vragenlijst onder de verschillende doelgroepen en het houden van (telefonische) verdiepende interviews. De digitale vragenlijst is ingevuld door 9 raadsleden, 5 interne leden van de rekenkamercommissie, 2 collegeleden en 5 ambtenaren. In totaal hebben 21 van de 33 respondenten de lijst volledig ingevuld (64%).

2 VOLDOEN DE UITGANGSPUNTEN EN RANDVOORWAARDEN?

Samenstelling: combinatie van raadsleden en een externe voorzitter

De Rekenkamercommissie Aa en Hunze heeft een gemengde samenstelling. Dit houdt in dat er zowel interne leden (raadsleden) als een extern lid zijn benoemd. Ongeveer veertig procent van alle gemeentelijke rekenkamers is gemengd. In de gemeente Aa en Hunze heeft men bewust gekozen voor een combinatie van onafhankelijkheid (in de persoon van externe voorzitter) en betrokkenheid (in de persoon van de interne leden). Deze evaluatie geeft geen aanleiding om dit uitgangspunt ter discussie te stellen. Alle betrokken partijen zien meerwaarde in deze combinatie en vinden het passen bij de cultuur in de gemeente Aa en Hunze.

Wie er in aanmerking komt om als intern lid zitting te nemen in de commissie is wel een punt van discussie. Momenteel is één rekenkamerlid geen lid van de gemeenteraad. Omdat deze constructie afbreuk doet aan het initiële uitgangspunt (nl, interne leden hebben zitting in de gemeenteraad), wordt dit door de rekenkamercommissie onwenselijk geacht. De noodzakelijke relatie met het raadswerk, waaronder de functie van volksvertegenwoordiger ontbreekt. De consequentie die inherent is aan het afschaffen van deze constructie (nl, dat het lastig is voor kleine fracties om in alle commissies goed vertegenwoordigd te zijn), is hieraan ondergeschikt.

Secretariaat: commissie wordt ondersteund door de griffier

De griffier van de gemeente Aa en Hunze ondersteunt de rekenkamercommissie bij haar werkzaamheden. Dit zijn primair werkzaamheden die betrekking hebben op de praktische ondersteuning van de commissie (voorbereiden vergaderingen, vastleggen besluiten, etc.). De griffier ondersteunt de commissie niet met onderzoeks-inhoudelijke taken. De gemeenteraad van Aa en Hunze heeft voor deze vorm van ondersteuning gekozen omdat de griffier gemakkelijk toegang heeft tot informatie en zijn weg in de ambtelijke organisatie goed weet te vinden. In zijn algemeenheid wordt dit als een goede keuze ervaren. De toegankelijkheid en centrale positie van de griffier worden als positief betiteld en blijken in de praktijk ook uit de verf te komen. Inhoudelijk wordt de dubbelpositie van de griffier niet als een probleem ervaren. De griffier zelf vindt alleen de bijbehorende tijdsinvestering op sommige momenten te hoog. Sinds kort schakelt hij op onderdelen extra capaciteit in via een medewerker op de griffie. Hiermee is het capaciteitsprobleem opgelost.

Budget en vergoeding: Budget is toereikend

De gemeenteraad van Aa en Hunze stelt aan de rekenkamercommissie jaarlijks een budget beschikbaar om onderzoek te doen. Dit bedrag bedraagt €45.000,-. Voor dit bedrag verwacht de gemeenteraad ieder jaar gemiddeld twee kwalitatief goede onderzoeken. De rekenkamercommissie moet voldoende middelen hebben om zich te bewijzen, zo was de gedachte bij de oprichting. De afgelopen vier jaar heeft de rekenkamercommissie zeven onderzoeken uitgevoerd (van verschillende omvang). Het beschikbare budget is structureel voldoende gebleken om invulling te geven aan de ambitie. Van dit bedrag wordt ook de vaste vergoeding van de externe voorzitter betaald. Over deze systematiek van vergoeden zijn geen negatieve signalen geuit.

Men is tevreden over de wijze waarop de commissie intern functioneert. De voorzitter wordt onafhankelijk, alert en communicatief genoemd. De voorzitter pakt zijn rol goed op, houdt de leden scherp en is goed voor de continuïteit van de commissie. De raadsleden weten hun "petten" goed te scheiden bij het selecteren van onderzoeksonderwerpen en het opstellen van conclusies en aanbevelingen. Over de samenwerking en de sfeer in de commissie is men positief.

Onderwerpselectie

Onderzoeksonderwerpen kunnen op verschillende manieren op de groslijst van mogelijke onderzoeksonderwerpen komen. Burgers kunnen suggesties aandragen, fracties worden geconsulteerd, leden hebben zelf een inbreng en onderzoeksbureaus agenderen van tijd tot tijd onderzoeksonderwerpen. De rekenkamercommissie heeft criteria benoemd om te komen tot een objectieve selectie van onderzoeksonderwerpen die ook daadwerkelijk onderzocht gaan worden. Het doel van die criteria is om de afweging expliciet te maken en te borgen dat er alleen onderzoek wordt gedaan naar relevante onderwerpen. Een goede spreiding van onderzoeken over de verschillende gemeentelijke afdelingen is een voorbeeld van zo een criterium. Het is in de praktijk niet goed te herleiden of de mogelijke onderzoeksonderwerpen ook daadwerkelijk aan deze selectiecriteria zijn getoetst. De motivatie en onderbouwing voor een bepaald onderwerp zijn niet voldoende transparant.

Uitbesteding van opdrachten en begeleiding externe bureaus

De rekenkamercommissie schakelt per onderwerp een deskundig onderzoeksbureau in om de onderzoekswerkzaamheden uit te voeren. De secretaris en de voorzitter maken een onderzoeksopzet en verzoeken meerdere bureaus een voorstel te doen. Een selectie van bureaus wordt vervolgens uitgenodigd om het voorstel aan de leden van de rekenkamercommissie te presenteren. Op basis van het voorstel en de presentatie maakt de commissie een keuze. De voorzitter en de secretaris begeleiden de externe onderzoekers vervolgens tijdens de uitvoering. De voorzitter rondt het onderzoek af met een presentatie in de raad.

4 HOE WERKT DE COMMISSIE SAMEN MET ANDERE PARTIJEN?

Samenwerking met het college

De rekenkamercommissie en het college van B&V hebben jaarlijks op verschillende momenten contact. Het college is betrokken bij werk van de rekenkamercommissie in het kader van regulier contact, inzake de afstemming over onderzoeksagenda's, tijdens de uitvoering van de onderzoeken en in de fase van bestuurlijk wederhoor. De burgemeester typeert het contact tussen rekenkamercommissie en college als een 'duikboot'. Er is vooraf contact en vervolgens gaat de commissie aan de slag. De rekenkamercommissie en het college 'zien' elkaar weer zodra de resultaten bekend zijn. De rekenkamercommissie vindt de samenwerking – na een korte gewenningsperiode – zeer goed. De samenwerking is constructief en de lijnen worden als kort ervaren. Om tot een goede samenwerking te komen heeft de commissie consequent benadrukt dat ze een leereffect teweeg wil brengen, en niet wil afrekenen. In alle onderzoeken is het college als 'object' van onderzoek betrokken. Dit betrekken gaat goed en zorgvuldig. Hetzelfde geldt voor de onderlinge afstemming over de eigen onderzoeksagenda van het college in het kader van 213a.

5 HOEVEEL IMPACT HEEFT DE REKENKAMERCOMMISSIE AA EN HUNZE?

Kwaliteit van de onderzoeken op orde

De kwaliteit van de onderzoeken wordt door vrijwel alle betrokkenen als goed tot zeer goed aangeduid. De rekenkamercommissie werkt vooral samen met bureaus die gewend zijn dit type onderzoek te doen en dat resulteert in een professionele werkwijze. Wel vinden meerdere respondenten de onderwerpskeuze en de vraagstelling erg standaard. Dit leidt tot onderzoeken met een obligaat karakter, die "niet direct de vinger op de zere plek" in Aa en Hunze leggen. Veel van de aanbevelingen liggen in lijn met verbetertrajecten / ontwikkelingen die al in gang waren gezet. Soms is het rekenkameronderzoek wel het laatste zetje om iets te versnellen.

Doorwerking beperkt

Er zijn kleine veranderingen naar aanleiding van de rekenkamerrapporten doorgevoerd. Tot belangrijke gewijzigde inzichten en veranderingen heeft het echter niet geleid. De raad wordt in de reguliere planning en control stukken geïnformeerd over de wijze waarop de aanbevelingen zijn en worden uitgevoerd. In sommige gevallen wordt expliciet aangegeven dat het de aanbeveling van de rekenkamer betreft, soms is dit echter niet herkenbaar (dit hangt af van het onderwerp). Bij rekenkamercommissie en gemeenteraad bestaan verschillende beelden over wiens verantwoordelijkheid het is om de uitvoering van de aanbevelingen te volgen. De raad noemt het iets 'des rekenkamers', de rekenkamercommissie vindt het 'des raads'.

6 HOE NU VERDER?

6.1 Conclusies

De Rekenkamercommissie Aa en Hunze functioneert goed, maar 'het onderste is nog niet uit de kan'

De rekenkamercommissie Aa en Hunze voldoet aan de verwachtingen van de raad. Geen van de oorspronkelijke uitgangspunten wordt door een van de partijen ter discussie gesteld. Het college en de ambtelijke organisatie zijn tevreden over de samenwerking. De lijnen zijn kort en de contacten zorgvuldig. Ook de leden en de ondersteuning van de rekenkamercommissie zijn positief gestemd over het eigen functioneren. Iedereen pakt zijn rol goed op en de werkwijze is constructief. Kortom, men is tevreden.

Toch is er ook een gevoel van onbehagen. De randvoorwaarden om als rekenkamercommissie daadwerkelijk een toegevoegde waarde te hebben zijn aanwezig, maar juist op dit punt zijn door betrokkenen twijfels geuit. Heeft de rekenkamercommissie voldoende impact? Gaat de organisatie met de aanbevelingen aan de slag? Doet de rekenkamercommissie er echt toe? Kan de gemeenteraad haar rollen beter vervullen? Zou iemand de commissie missen als ze niet zou bestaan? Deze wezensvragen zijn meer dan eens met nee beantwoord. Een aantal respondenten wijst de onderwerpselectie en de vraagstelling aan als belangrijkste 'knop' om aan te draaien. De gekozen onderwerpen worden als standaard en soms zelfs obligaat beschouwd. Dit heeft tot gevolg dat de vinger niet altijd op de zere plek wordt gelegd en niet consequent de goede vragen worden gesteld.

EVALUATIE

4. Borging van kennis is cruciaal om als rekenkamercommissie door te kunnen ontwikkelen

Met het oog op de continuïteit van de commissie is het goed om de voorzitter niet gelijktijdig met de interne leden te wisselen. Pas de verordening desgewenst aan op dit punt (bijvoorbeeld door de benoemingstermijn van de voorzitter in het midden van een raadsperiode te plaatsen).

5. Helderheid over elkaars taken en verantwoordelijkheden helpt

Benoem wiens verantwoordelijkheid het is om de opvolging van de aanbevelingen te monitoren. Is het des raads of des rekenkamers.

6. Investeren in kennisontwikkeling en 'teambuilding' is continu proces.

Het succes van een commissie is sterk afhankelijk van de kwaliteit van de leden. Probeer te sturen op de kwaliteit van de toekomstige interne leden. Stel een functieprofiel op, maak expliciet wat er van ze wordt verwacht, investeer in training basisvaardigheden en werk aan het teamgevoel.